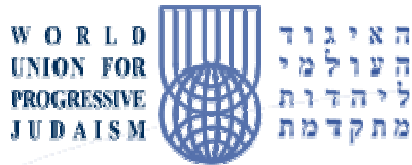

5778

Torah from Around the World

De geschiedenis is de arena waarin de wil van God wordt getrotseerd.

Abraham Joshua Heschel

Sjabbat 4 augustus 2018 / 23 Av 5778, Ekev, Devariem/Deuteronomium 7:12 - 11:25

Tanach blz. 366 - 375

Haftara: Jesjaja 49:14 - 51:3

Tanach blz. 885 - 887

Commentaar: Rabbijn Audrey R. Korotkin leidt de joodse gemeente Temple Beth Israel in Altoona, Pennsylvania.

vertaler: Channa Kistemaker

[Het Engelse origineel](#)

Krijgen wat we verdienen

Een jongetje dat is geboren met een niet goed werkend hart heeft voor zijn eerste verjaardag al een hele reeks operaties ondergaan en zal zijn leven lang lijden onder fysieke en cognitieve beperkingen. Een bejaarde vrouwelijke leider, die in haar element is wanneer zij jonge mensen begeleidt en hen uitdaagt om de grenzen van hun kunnen te verleggen, boet plotseling aan kracht in door een beroerte. Een jonge moeder, die dikwijls niets kan doen vanwege de pijn, krijgt na jaren van onderzoeken zonder resultaat te horen dat zij aan een erfelijke ziekte lijdt – maar pas nadat zij die al aan twee van haar kinderen heeft doorgegeven.

Dat alleen al in mijn kehilla, dit afgelopen jaar.

Wij worstelen allemaal met de vraag 'Waarom het kwaad goede mensen treft', een vraag waarop geen antwoord bestaat. Is God dan niet almachtig? Of niet al-goed? Of houdt God - vooropgesteld dat je in het bestaan van God gelooft - zich misschien afzijdig van de wereld? Meer dan drie decennia geleden gaf Rabbijn Harold S. Kushner aan zijn boek over de theodicee de titel *Als 't kwaad goede mensen treft*. (Een theodicee is een logische verklaring voor de paradox dat God almachtig is en er desondanks kwaad is in de wereld, red.). In de titel stond dus 'Als', niet 'Waarom', want hij was tot de overtuiging gekomen dat tragiek en pijn eenvoudigweg deel uitmaken van de wereld zoals God die heeft geschapen. Hij schreef:

„Het is niet God die het ongeluk in ons leven veroorzaakt. (...) Soms is het een kwestie van pech hebben, soms het werk van slechte mensen, en soms gewoon het onvermijdelijke gevolg van ons mens-zijn en onze sterfelijkheid, van het feit dat we leven in een wereld van onverbiddelijke natuurwetten.”

Maar omdat het kwaad daadwerkelijk goede mensen treft (en we, andersom, vaak zien hoe slechte mensen profijt hebben van hun misdaden), kunnen we erg moeilijk verkroppen wat we lezen in Ekev, de derde sidra van het boek Devariem.

Hier zien we de zogenaamde 'deuteronomistische theologie' in volle glorie: Als je God gehoorzaamt, zul je beloond worden; als je ongehoorzaam bent, zul je worden gestraft. Door de mond van Mosjé legt God ons de keuze voor, in een taal die mensen die van de landbouw leven zullen begrijpen:

„Als u de geboden gehoorzaamt die ik u vandaag voorhoud, en de Eeuwige, uw God, liefhebt en Hem met hart en ziel dient, belooft de Eeuwige: 'Ik zal jullie akkers op de juiste tijd regen geven, in het najaar en in het voorjaar. Je zult je oogst binnenhalen, koren, wijn en olie, en Ik zal groene weiden geven voor je vee. Je zult er leven in overvloed.' Maar pas op: laat u er niet toe verleiden een dwaalspoor te volgen, voor andere goden neer te knielen en ze te vereren. Want dan roept u de woede van de Eeuwige over u af en zal Hij de hemel sluiten. Er zal geen regen meer vallen en de hele oogst zal mislukken, en spoedig zult u verdwenen zijn uit het goede land dat de Eeuwige u zal geven. (Devariem 11:13-17)

Dit zijn vertrouwde woorden voor iedereen die regelmatig davvent (bidt, red.) uit een traditionele sidoer (gebedenboek, red.), die doorgaans de hele tweede alinea die op het Sjema volgt, weergeeft. Die komt niet voor in Amerikaanse Reform-sidoeriem. Wij Reform Joden hebben er moeite mee geboden te zeggen die we niet geloven. En op grond van onze ervaring geloven we niet in de deuteronomistische theologie. (In de Nederlandse liberaal-joodse gebedenboeken staat de alinea wel, red.)

Wij zijn niet de enigen die hier moeite mee hebben. Tweeduizend jaar geleden hebben de vroege rabbijnen, die de verwoesting van de Tweede Tempel, en de dood en verlatenheid waarmee die gepaard ging, hadden meegemaakt, het idee van de *olam haba*, de 'toekomstige wereld', geformuleerd. Dat was een plaats, waar de mensen eindelijk zouden krijgen wat hen had moeten toekomen in deze wereld. „Heel Israël heeft een deel in de toekomstige wereld," heet het in de leer van de Misjna, met uitzondering van ketters die de Tora verwerpen. Ovadia van Bartenura zet in zijn klassieke 15de-eeuwse commentaar op de Misjna de schijnwerper op de beloning voor goede mensen die in deze wereld wellicht geleden hadden: „De rechtvaardigen zitten met kronen op hun hoofd en genieten van de schittering van de Goddelijke Aanwezigheid.”

De *olam haba* geeft misschien wat troost aan degenen die worstelen met de theodicee en de vraag naar de plaats van God in ons leven. Toch moeten wij allemaal nog leven in de *olam hazè*, in 'deze wereld', hoe onvolmaakt die wellicht ook is. Mijn leraar Rabbijns Jodendom, dr. Edward Goldman, vertelde ons tijdens een seminar dat de opvattingen van de rabbijnen kunnen worden samengevat in één les: God verwacht van ons niet meer dan dat wij ons best doen met wat ons gegeven is. Dit is een troostrijke les, die we óók in de sidra van deze week aantreffen, in het hoofdstuk dat aan de moeilijke verzen voorafgaat:

„Welnu, Jisraël, wat heeft de Eeuwige, uw God, anders van u gevraagd dan de Ene, uw God, te vrezen, door te wandelen in al zijn wegen en Hem lief te hebben, door de Ene, uw God, te dienen, met heel uw hart en met heel uw ziel (...).” (Devariem 10:12)

Vele van de mitswot in de Tora vormen een uitdaging, fysiek, materieel of theologisch. Rabbijn David Fridenberg doceerde bijvoorbeeld je de mitswa van het dragen van *tsitsit* (schouwdraden, red.) niet kunt vervullen als je geen kleren hebt, en dat je geen mezoza op je deurpost kunt aanbrengen als je dakloos bent. Er is één uitzondering: het eren van God. Hierover schrijft hij: „(...) omdat dit gebod kan worden vervuld ondanks de omstandigheden en in elke situatie.” (In *Torah Gems*, deel III, samengesteld door Aharon Ya'akov Greenberg, 1992).

Rabbijn Kushner schreef over het omgaan met verlies: „ (...) omdat tragiek niet de wil van God is, hoeven wij ons niet door God tekort gedaan of verraden te voelen, wanneer een tragedie ons treft. Wij kunnen ons tot Hem wenden om hulp bij het te boven komen ervan, juist omdat wij onszelf kunnen voorhouden dat God er evenzeer door geschokt is als wijzelf.”

Ons wenden tot God, in plaats van ons van hem afwenden, wanneer de *olam hazè* ons zwaar valt, kan ons een beloning in deze wereld brengen. Een beloning die bestaat uit troost en heling, die ons helpt het hoofd te bieden aan wat ons overkomt. Dat is iets wat wij allemaal verdienen.